

Staklena menažerija

T E N N E S S E E
W I L L I A M S
redatelj I V A N
P L A N I N I Ć

 www.hnkmostar.ba
 [hnkmostar](https://www.facebook.com/hnkmostar)
 [h.n.k.mostar](https://www.instagram.com/h.n.k.mostar)

Sezona
2023./2024.

Hrvatsko
narodno
kazalište
u Mostaru

Tennessee Williams / Staklena menažerija
Redatelj: Ivan Planinić

Igraju:

Ivo Krešić – Tom Wingfield
Jelena Kordić Kuret – Amanda Wingfield
Ana Franjčević – Laura Wingfield
Ivan Skoko – Jim O'Connor

Dramaturg: Dragan Komadina
Scenograf: Ozren Bakotić
Kostimografinja: Sandra Milavić
Autor glazbe: Nikša Marinović
Oblikovatelj svjetla: Alen Marin
Oblikovatelj zvuka: Luka Gamulin
Suradnica za govor: Vedrana Magjarević
Inspicijentica: Ivana Marić

Voditelj produkcije: Mario Bošnjak
Majstor svjetla: Toni Cvitković
Majstor tona: Andrijan Zovko
Rekviziter: Marko Mrdaković
Garderobijerka: Helena Jozić
Šminkerica: Danijela Knežević
Izrada scenografije: Mario Bošnjak
Voditelj pozornice: Leo Smoljan
Scenski radnici: Zorislav Galić i Branko Kuzmanović

Staklena menažerija

Premijera:
6. studenoga
2023. godine u 20 sati,
Hrvatski dom
Herceg Stjepan Kosača

Pogled u traumatiziranu prošlost liječi jedino ako se suočavamo s vlastitom, a ne s tuđom krivnjom

Osim rada u kazalištu poznati ste i po angažmanu na televiziji, a također ste diplomirali pravo. Što ste naučili i prenijeli iz TV produkcije u kazalište i kako Vam je kao redatelju pomoglo to iskustvo? Također, čemu Vas je naučilo studiranje prava?

Kao televizijski voditelj radio sam na HRT-u u periodu od 2005. do 2020. godine. U tih petnaest godina ponajviše sam bio voditelj emisija u Programu za djecu i mlade, ali sam se okušao i u formatima Dokumentarnog i Zabavnog programa. U svim tim projektima aktivno sam sudjelovao u pisanju scenarija i osmišljavanju redateljskih rješenja tako da me rad na TV-u nije samo pripremio za rad u kazalištu, nego na neki način i usmjerio prema kazalištu. Što se pak prava tiče, kao najveći doprinos vidim strpljenje i studioznost u pristupu, osobine koje su potrebne u svakom poslu, a pogotovo u procesu nastanka i stvaranja kazališne predstave.

Nedavno ste režirali Krležine „Legende“, tekst koji je, za razliku od drugih njegovih, rijetko postavljan. Smatrate li kako je postaviti Krležu imperativ za redatelje iz Hrvatske i kako je to, na neki način, i obaveza i izazov? Pogotovo kad je riječ o tako zahtjevnom tekstu.

Krleža je nesumnjivo naš najveći pisac u 20. stoljeću. On je to doslovno jer je njegov opus toliko velik da nitko drugi nije napisao koliko je on, i to u svim književnim rodovima, ali i metaforički jer Krleža svojim životnim putem, koji se gotovo poklapa s granicama prošlog stoljeća,

vrijednosno, politički pa i estetski prolazi kroz sve ono što kroz što su prošli i svi ovi prostori – zakašnjelu modernizaciju sa svim njezinim cijenama i stranuticama. Stoga je pogled u bilo koji Krležin tekst uvijek i precizan u pogled u neku od neuralgičnih točaka naše, i dalje nažalost nedovršene, emancipacije. U „Legendi“ koju spominjete ta je neuralgična točka, a ona je mnogima i dalje jednako senzibilna, pitanje odnosa između kršćanskog naslijeđa s jedne i sekularnih tendencija s druge strane. U tom smislu odgovor bi bio – ako se ne budemo bavili Krležom to će značiti da se ne bavimo niti samima sobom.

Suosnivač ste KunstTeatra koji je poznat po svojoj raznovrsnoj produkciji suvremenih teatarskih estetika. Možete li usporediti rad na nezavisnoj sceni i onaj u institucionalnoj kulturi? Što su prednosti i nedostaci oba ta područja?

Za održivu kazališnu kulturu potrebno je i jedno i drugo, institucionalna kazališta kao provoditelji makro politike, dakle, onih procesa koji traju dulje od mandata jedne državne ili gradske vlasti, a nezavisna kazališta kao žarišta mikro politike kojima se ukazuje na promjene u kazališnim trendovima. Nažalost, mi nemamo niti jedno niti drugo. Uvidom u repertoare velikih kazališnih institucija ne može se ne primijetiti da se više radi o stihijskom, a manje o dugoročnom upravljanju, dok pogled na nezavisnu scenu jasno pokazuje da ju je jedino moguće definirati negativno, kao onu koja nije institucionalna. U evidentnom nedostatku kulturne politike i jedni i drugi preuzimaju funkciju socijalne politike, institucionalna kazališta u pravilu u prenapučenim ansamblima, a nezavis-

lako se radi o obiteljskoj situaciji ukotvljenoj u američku srednju klasu u vrijeme Španjolskog građanskog rata i neposredno prije Drugog svjetskog rata, teme i okruženje poprilično su prepoznatljivi i na individualnim i na kolektivnim razinama.

na kazališta u inflaciji premijera jer je to nažalost jedini način kako se može doći do honorara.

Imate li neki poseban izazov za budućnost, odnosno imate li neki projekt koji biste rado htjeli raditi, a koji Vam se čini da nedostaje kazališnoj sceni, neki „zaboravljeni“ autor ili dramski tekst? Što bi danas bilo potentno i izazovno za postaviti na scenu?

Dobra strana freelance rada u tome je što je dugoročno održiv jedino ako se snovi počnu pretvarati u javu. Svi projekti koje sam već unaprijed dogovorio ujedno su i tekstovi koje sam želio raditi i koji u tom smislu već jesu ispunjenja snova, ali su trenutno, filmskim vokabularom rečeno, u fazi preprodukcije. Nakon Mostara, u zagrebačkom HNK radim predstavu „Fafarikul“ prema tekstovima Đurđice Čilić, zatim predstavu „Don Quijote“ u Žar ptici, a sezonu zaključujem u ITD-u predstavom „Romeo i Julija“.

„Staklena menažerija“ dijelom je i autobiografski tekst. Jeste li iskoristili na neki način to u predstavi i što smatrate snagom i najvećom kvalitetom predstave?

Protagonist drame Tom Wingfield ne može napustiti svoju prošlost jer ga razdire osjećaj krivnje prema sestri Lauri. Iako se radi o obiteljskoj situaciji ukotvljenoj u američku srednju klasu u vrijeme Španjolskog građanskog rata i neposredno prije Drugog svjetskog rata, teme i okruženje poprilično su prepoznatljivi i na individualnim i na kolektivnim razinama. Zagledanost u prošlost koja traži tuđu krivnju završava novom traumom ili novim ratom. „Staklena menažerija“ Tennesseeja Williamsa pokazuje nam da pogled u traumatiziranu prošlost liječi jedino ako se suočavamo s vlastitom, a ne s tuđom krivnjom.

Prvi put radite u HNK Mostar. Kako vam je bilo raditi s ansamblom i što biste istaknuli kao najvažniji trenutak ili lekciju u procesu rada na „Staklenoj menažeriji“ u Mostaru?

Iako prvi put radim u Mostaru, grad i ljudi nisu mi nepoznati jer sam rođeni Mostarac tako da se niti malo ne osjećam kao da sam u gostima. Usprkos tome što se kazalište trenutno nalazi u izvanrednoj situaciji preuređenja matičnog prostora uspjeli smo proći kroz cijeli proces bez posebnih tegoba, a to mora biti zasluga organizacije kazališta i njegovih zaposlenika. Glumcima i njihovom radnom, kako estetikom tako i etikom, izuzetno sam zadovoljan, a nadam se da će našom predstavom biti zadovoljna i mostarska kazališna publika.

Kada je gotovo prije osamdeset godina praižvedena na Broadwayju „Staklena menažerija” postala je prvi veliki teatarski uspjeh Tennesseeja Williamsa. On je komad posvetio psihički bolesnoj sestri, a književno je začeo u njegovoj kratkoj priči „Portret djevojke u staklu”. Danas je to klasik, čija je dramska snaga priču o majčinskoj ljubavi, želji za promjenom i strahom od iste smještenu u radničku klasu Amerike 30-ih godina prošlog stoljeća, transformirala u bezvremenski komad o nadi, razočarenju i patnji.

Građanska je to drama smještena u dom američke obitelji Wingfield, u čijem su središtu majka Amanda, kćer Laura,

sin Tom (ujedno i pripovjedač) te gost Jim O'Connor.

Iako je još početkom 50-ih godina prevedena i praižvedena u Zagrebu, te potom i u drugim kazališnim sredinama bivše države, te se s pravom smatra jednim od općih mjesta svakog repertoara, „Staklena menažerija” zapravo nije imala pretjerano bogat scenski život na profesionalnim pozornicama u Bosni i Hercegovini. Ono što se sa sigurnošću može ustvrditi je da je ova mostarska postavka prva u 21. stoljeću. Stoga je danas, uz sve tematske i idejne univerzalnosti originalnog teksta, posve logično očekivati i radovati se suvremenom čitanju u novom kontekstu s pripadajućim moralnim izazovima. Drugim riječima, neizbježno je bilo pronaći novi pristup i suvremeni izvedbeni ekvivalent priči o nerealiziranosti u provinciji, koju nastanjuje konzervativni, tradicionalni svijet morala i obiteljskih odnosa, kojemu se njegovi junaci suprotstavljaju maštom i samozavaravanjem, u kojoj caruje posesivna majka što uz pomoć sina pokušava svojoj kćeri s fizičkim deformitetom naći muža.

Kako svu nekadašnju dramatičarsku inovativnost u tretmanu priče, sceniskog prostora, te naglašeno osviještene upotrebe glazbe i tada revolucionarnih vizualnih panoa, na što je Williams itekako bio ponosan i što ga je učinilo jednim od najvećih američkih dramskih pisaca, donijeti u jednoj depetizirajućoj scenskoj fakturi, kako sav taj melodramatski naboj američkog Juga oblikovati u duhu i ruhu kazališne

današnjice a ne narušiti osnovnu fabularnu potku i sačuvati čvrsto uspostavljene i brižno izbrušene odnose između četvero likova?

Odgovori su sadržani u jednom originalnom konceptu što nas zapljuskuje izvedbenom svježinom, dojmljivom redateljskom refleskivnošću i promišljenošću, te preciznom i nadahnutom glumačkom igrom. Posredovati cijeli jedan mimetički sloj predstave akustičkom matricom, samo je jedan od naj-sugestivnijih dokaza takvog kazališnog zahvata. Ukratko, mostarska izvedba „Staklene menažerije” novim naraštajima uspijeva donijeti klasika u suvremenom redateljskom ključu s visoko discipliniranom i moćnim glumačkim

arsenalom. Unatoč naslovu i jednom od središnjih simbola cijelog komada, staklenim figuricama, i činjenici kako otvara niz pitanja o važnosti vlastitog izbora i osjećaju krivnje zbog posljedica tih istih izbora na druge u ovoj redateljskoj postavci i glumačkoj izvedbi nema ništa krhko, niti lomljivo. Sve je iznimno čvrsto i jasno, kao moćni kazališni kontrapunkt svijetu koji se raspada pred ratnim izazovima.

Ostaje li nam stoga kao jedna potencijalna utjeha izgradnja svijeta mikrolaži, dobro zaštićenog i zatvorenog u krugove vlastitog mraka i smrada, obasjani svjetlošću svijeeće? Ne nužno Laurine...

Dragan Komadina

Ivan Planinić (Mostar, 1982.) diplomirao je pravo na Pravnom fakultetu u Zagrebu te kazališnu režiju i radiofoniju na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Suosnivač je i jedan od voditelja zagrebačkog KunstTeatra. Do sada je režirao je u ZKM-u, HNK Varaždin, na Splitskom ljetu, Teatru &TD, ljubljanskom Mini Teatru, Gradskom dramskom kazalištu Gavella. Na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu, Odsjek kazališne režije i radiofonije, radi kao asistent.

robe“, „Nigdje nikog nemam“ te „Ajmo na fuka“ (koprodukcija s NP Mostar). Bio je član kazališnih festivalskih žirija u Beogradu, Mostaru i Bugojnu, a u dva je navrata bio i članom umjetničkog žirija Fondacije za kinematografiju FBiH. Umjetnički je savjetnik u HNK Mostar od sezone 2012./2013.

Ozren Bakotić (Split, 1972.) diplomirao je slikarstvo na Accademia di Belle Arti u Macerati u Italiji. U Splitu je završio Srednju školu likovnih umjetnosti. Radio kao samostalni scenograf na predstavama Gradskog kazališta mladih u Splitu, Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu, Hrvatskog narodnog kazališta u Varaždinu, Playdrame Split i drugih. Također je radio kao asistent scenografa i asistent režije na mnogim predstavama. Kao slikar imao je nekoliko samostalnih i skupnih izložbi u Hrvatskoj i Italiji. Predavao je u srednjim školama stručne predmete iz oblasti slikarstava i likovnih umjetnosti. Dobitnikom je dvije nagrade Muzio Giannobi te nagrade „Vanja Drach“ za najbolju predstavu u cjelini na 20. Festivalu glumca u Iloku.

Dragan Komadina (Mostar, 1974.) diplomirao je na Odsjeku za dramaturgiju na Akademiji scenskih umjetnosti u Sarajevu, gdje trenutačno radi kao izvanredni profesor na predmetu Dramaturgija. Radio kao dramaturg na predstavama u teatrima Sarajeva, Zenice, Tuzle i Mostara. U HNK Mostar režirao je predstave „Sjećanja iz garde-

Sandra Milavić diplomirala je tekstilni dizajn pri Tehnološkom fakultetu u Zagrebu. Radila je u kreativnom odjelu mostarskih tekstilnih tvornica „Đuro Salaj“ i Tim. Sudjelovala u kostimografiji za kazališne predstave, filmove i video spotove. Od 2019. godine radi u Hrvatskom narodnom kazalištu u Mostaru.

Nikša Marinović (Dubrovnik, 1974.). Nakon dolaska na svijet odlazi u Zagreb u kojem ostaje sve do danas. Diplomirani glumac od 2001. godine, kao slobodnjak do sada odigrao veliki broj uloga u kazalištu, na TV-u i filmu. Paralelno s glu-

mačkom gradi i glazbenu karijeru kao kompozitor originalne glazbe za 30-ak predstava i kao kantautor pseudonima „Rokambol“ s četiri samostalna albuma. Kada nije glumac i glazbenik bavi se šetanjem i čuvanjem pasa na zadovoljstvo klijenata raznih pasmina.

Alen Marin (Vinkovci, 1972.) upoznao se sa scenskom rasvjetom 1991. godine radeći uglavnom rock koncerte grupa Parni valjak i Prljavo kazalište. U Zagrebačkom kazalištu mladih zapošljava se 1995. godine. Od tada do danas sudjelovao je u nebrojenim projektima te kuće kao tehničar rasvjete. Kao oblikovatelj kazališne rasvjete ostvario je niz suradnji. Osim u ZKM-u, dizajnirao je svjetlo u predstavama Satiričkog kazališta „Kerempuh“, Gradskog kazališta „Žar ptica“, Dječjeg kazališta Dubrava, Kazališta „Tvornica lutaka“, Teatra „Tirena“, Kazališta slijepih i slabovidnih „Novi život“, Eurokaza, Festivala „Miroslav Krleža“ i KunstTeatra. Dizajnirao

je i rasvjetu za veliki broj koncerata, ponajviše na pozornici ZKM-a, od kojih su neki dobili svoja DVD izdanja (Svadbasa, Matija Dedić, Tamara Obrovac). Alen Marin je i glazbenik s karijerom od gotovo 30 godina. Mnogima je poznatiji kao vokalni solist i tekstopisac grupe Kojoti s kojima je objavio četiri albuma. Objavio je i po jedan album sa sastavima Elektrobuda i Superoperater.

Luka Gamulin (Zagreb, 1992.) diplomirao je oblikovanje zvuka na Odsjeku montaže na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Tijekom studiranja iskustvo stječe u mnogim studentskim filmovima na kojima je radio dizajn i miks zvuka. Nakon završetka studija s kolegama uređuje tonski studio gdje nastavlja redovito raditi na filmskim i televizijskim projektima, a od recen-

tnijih ističu se igrani film „Da li ste videli ovu ženu?“, dokumentarni filmovi „Tvornica filmova“ i „Mlungu-Bijeli kralj“, te TV serijal „Jedna Jedina“. Uz to, često surađuje na dramskim i plesnim predstavama gdje pomaže s izradom zvučnih kulisa, skladanjem i uređivanjem glazbenih brojeva.

Nakladnik: Hrvatsko narodno kazalište u Mostaru
Za nakladnika: Ivan Vukoja, ravnatelj
Urednica programske knjižice: Anita Miličević
Fotograf: Slaven Marinčić
Dizajn programske knjižice: Shift Brand Design, Mostar
Tisak: FRAM, Mostar

**Hrvatsko
narodno
kazalište
u Mostaru**

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Federalno ministarstvo kulture i sporta
Federalno ministarstvo kulture i sporta
Федерално министарство културе и спорта

 www.hnkmostar.ba
 [hnkmostar](https://www.facebook.com/hnkmostar)
 [h.n.k.mostar](https://www.instagram.com/h.n.k.mostar)

**Sezona
2023./2024.**

